

Fråga om en socialnämnd som svar på en domstols begäran om upplysningar enligt 6 kap. 19 § andra stycket föräldrabalken kunde ge in en tidigare avslutad s.k. barnavårdsutredning

Bakgrund

AA och BB har tillsammans en son CC, född 1998. BB har ensam vårdnaden om CC.

I ett mål vid Umeå tingsrätt angående vårdnaden om CC begärde tingsrätten i en skrivelse den 28 juni 2005 att Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd i Stockholms kommun skulle lämna upplysningar enligt 6 kap. 19 § andra stycket föräldrabalken (FB). Huvudförhandling i målet skulle äga rum den 5 juli 2005 och tingsrätten hemställde om ett svar från nämnden senast den 4 juli 2005.

I ett svar den 29 juni 2005 på tingsrättens framställning anförde enhetschefen DD vid Maria-Gamla stans stadsdelsförvaltning följande.

Umeå Tingsrätt har i skrivelse 2005-06-28 begärt stadsdelsnämndens yttrande i rubricerade mål.

En utredning enl. 11 kap. 1 och 2 §§ SOL ang. skydd och stöd för CC genomfördes av stadsdelsförvaltningen under tiden 2003 07 21-10 29. Utredningen är grundlig och omfattande och ger en bra objektiv bild av CC:s situation och bakgrund som den tedde sig sommaren 2003. Utredningen bifogas som en del av detta yttrande. Som framgår av utredningen har AA under hela CC:s levnad ansträngt sig för att upprätthålla kontakt och umgänge. Även om utredningen innehåller uppgifter om BB:s bakgrund som är känsliga bedömer vi informationen relevant i målet. Stadsdelsförvaltningen har därefter inte haft någon kontakt med parterna som har relevans i ärendet.

Anmälan

BB klagade i en anmälan till JO på DD. Hon anförde att det var fel av honom att till tingsrätten ge in hela den barnavårdsutredning som hade utförts rörande CC år 2003. Genom att ge in utredningen blev uppgifter som var känsliga för henne själv och för flera närstående personer offentliga. Enligt BB hade barnavårdsutredningen för övrigt tidigare ”undanhållits” henne.

Utredning

Efter remiss kom Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd in till JO med ett yttrande över anmälan. I yttrandet redogjorde nämnden för handläggningen av barnavårdsutredningen och vad som hade kommit fram under utredningsarbetet. När det gällde beslutet att som upplysningar till tingsrätten ge in hela barnavårdsutredningen anförde nämnden följande.

Enhetschefens bedömning var att materialet i sin helhet var relevant i målet. Utredningen hade innehållit så mycket material och ett skeende så komplicerat att det skulle vara mycket svårt att sammanfatta på ett begripligt sätt. Risken att CC:s behov av kontakt med sin far inte hade blivit tillgodosett var uppenbar. Utredningen gav också stöd för att BB inte är olämplig vårdnadshavare trots sina svårigheter. Utredningen gav enligt enhetschefens bedömning en balanserad bild av en komplicerad situation.

Enligt en anteckning i akten hade utredningen (*barnavårdsutredningen; JO:s anmärkning*) enligt överenskommelse med BB sänts till BB:s mamma för vidarebefordran. Det var vid denna tidpunkt även BB:s mantalsskrivningsadress. Denna hade även sänts till BB:s advokat i vårdnadsmålet, S.U. 2004-05-24. Enhetschefen utgick därför från att materialet var delgivet och känt. Någon kommentar eller kritik hade inte kommit stadsdelsförvaltningen till känna. Yttrandet faxades till Umeå tingsrätt 2005-06-29 vilket gav rätten möjlighet att delge parternas ombud i rimlig tid. Det fanns inga möjligheter att nå någondera parten.

Det tycks inte vara känt för anmälaren att utredningen omfattas av domstolssekretess enl. 7 kap. 22 § sekretesslagen. Det finns således inga möjligheter för allmänheten att ta del av yttrandet som anmälaren tycks tro. Det som hänt är att CC:s far AA och domstolen fått ta del av utredningen och att den funnits som underlag vid prövning av vårdnads- och umgängesfrågan. I samband med yttrande till domstol i vårdnadsmål bör socialtjänsten lämna uppgifter som är relevanta för domstolens bedömning. Uppgifter om någon part som kan uppfattas kränkande och som inte har direkt relevans för tvisten bör inte förekomma. Uppgifterna ska helst belysa den aktuella situationen. Normalt skulle en två år gammal barnutredning endast kort sammanfattas i ett snabbyttrande. I detta fall var förhållandena annorlunda. Mor och son hade under den tid som förflutit vistats i Costa Rica på för fadern okänd adress. Han hade haft små möjligheter att utöva umgänge. I vårdnadsmålet hade BB hävdad att AA inte var lämplig som vårdnadshavare, bl.a. med hänvisning till att han fört bort CC sommaren 2003. Utredningen gav en balanserad bild av ett skeende där ord annars stått mot ord i domstolen och där fadern som icke vårdnadshavare hade små möjligheter att föra fram CC:s behov av umgänge med honom. BB hade inte visat att hon ansåg detta behov viktigt tidigare och av remisshandlingarna framgick att hon alltjämt hade den inställningen. Yttrandeinstitutet har som syfte att ge domstolen underlag för ett beslut som tillgodoser barnets bästa. Detta intresse måste alltid vägas mot föräldrars intresse av integritet. Stadsdelsförvaltningen anser att enhetschefens bedömning i den aktuella situationen är motiverad.

BB anförde i en skrivelse till JO att två bekanta till henne på begäran hade fått del av utredningen från Hovrätten för Övre Norrland efter att tingsrättens dom i vårdnadsmålet hade överklagats. JO erhöll därefter en skrivelse från EE som uppgav att hon hade fått ut barnavårdsutredningen rörande CC från hovrätten.

BB kom senare in med ett omfattande yttrande över stadsdelsnämndens remissvar. Hon framförde därvid synpunkter bl.a. på innehållet i barnavårdsutredningen som enligt hennes mening hade flera brister.

JO tog del av den aktuella barnavårdsutredningen beträffande CC och Länsstyrelsens i Stockholm län beslut den 5 september 2006 i ett tillsynsärende med anledning av klagomål från BB mot Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd rörande handläggningen av barnavårdsutredningen.

I ett beslut den 22 september 2006 anförde *JO André* följande.

Bedömning

Sekretess gäller enligt huvudregeln i 7 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100) inom socialtjänsten för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom eller henne närstående lider men. Sekretessen hindrar dock inte att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning (14 kap. 1 § sekretesslagen).

En bestämmelse om uppgiftsskyldighet för socialnämnden finns i 6 kap. 19 § föräldrabalken (FB). Enligt den paragrafen skall en domstol se till att frågor om vårdnad, boende och umgänge blir tillbörligt utredda. Innan rätten avgör ett mål eller ärende om vårdnad, boende eller umgänge skall socialnämnden ges tillfälle att lämna upplysningar. Har nämnden tillgång till upplysningar som kan vara av betydelse för frågans bedömning är nämnden skyldig att lämna rätten sådana upplysningar (6 kap. 19 § andra stycket FB). Om det behövs utredning utöver vad som sägs i andra stycket, får rätten enligt 6 kap. 19 § tredje stycket FB uppdra åt socialnämnden eller något annat organ att utse någon att verkställa den.

I det förevarande fallet hade domstolen begärt att Maria-Gamla stans stadsdelsnämnd skulle lämna upplysningar. Stadsdelsnämnden hade kännedom om uppgifter som hade betydelse för tingsrättens bedömning när det gällde vårdnadsålet. Nämnden har därför varit skyldig att lämna dessa till tingsrätten.

Nämnden hade utfört en s.k. barnavårdsutredning rörande CC under andra delen av år 2003. BB bodde tillsammans med CC utomlands. Efter att BB hade flyttat utomlands synes nämnden inte ha haft någon närmare kontakt med föräldrarna eller CC. Nämnden valde därför att som svar på domstolens förfrågan om upplysningar lämna in den barnavårdsutredning som nämnden hade utfört rörande CC.

I sitt remissvar har nämnden anført att yttrandeinstitutet har som syfte att ge domstolen underlag för ett beslut som tillgodoser barnets bästa och att det intresset alltid måste vägas mot föräldrars intresse av integritet. Enligt enhetschefens bedömning gav barnavårdsutredningen en balanserad bild av en komplicerad situation. Nämnden anser därför att enhetschefens bedömning i den aktuella situationen var motiverad. Nämnden har i sammanhanget även anført att ”Det tycks inte vara känt för anmälaren att utredningen omfattas av domstolssekretess enl. 7 kap. 22 § sekretesslagen”.

När det först gäller sekretessen vid en domstol för innehållet i utredningen vill jag påpeka att bestämmelsen om sekretess i 7 kap. 22 § sekretesslagen, som

stadsdelsnämnden har hänvisat till i sitt remissvar, inte är tillämplig på yttrande eller upplysningar som socialnämnden ger in till en domstol. Bestämmelsen i 7 kap. 22 § sekretesslagen gäller sekretessen för vissa uppgifter hos domstol i brottmål samt i mål eller ärende, i fråga om vilket bestämmelserna om förundersökning i brottmål är tillämpliga. Sekretessen hos en domstol i ett vårdnadsfall regleras i 9 kap. 15 § sekretesslagen. Enligt den bestämmelsen gäller sekretess hos en domstol i bl.a. mål och ärenden enligt föräldrabalken, för uppgift om enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om part begär det och det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs. Härvid skall noteras att sekretess för uppgift i mål eller ärende i domstols rättskipande eller rättsvårdande verksamhet upphör att gälla i målet eller ärendet, om uppgiften förebringas vid offentlig förhandling i samma mål eller ärende. Om en sekretessbelagd uppgift förebringas vid förhandling inom stängda dörrar, består sekretessen under den fortsatta handläggningen, om domstolen inte förordnar annat (12 kap. 3 § sekretesslagen).

En domstols möjlighet att hemlighålla uppgifter för en part i en rättegång är mycket begränsad (se 14 kap. 5 § sekretesslagen). Huruvida sekretess gäller för uppgifterna gentemot en utomstående ankommer det på domstolen att avgöra om någon ber att få ta del av den handling i vilken uppgifterna finns. Socialnämnden har mot bakgrund av det nu anförda inte kunnat utgå från att sekretessen för uppgifterna i utredningen skulle komma att bestå efter att utredningen hade getts in till domstolen.

Det är givetvis inte tillfredsställande att stadsdelsnämnden i sitt yttrande har hänvisat till fel bestämmelse i sekretesslagen och att handläggaren för egen del eventuellt missbedömde vilken sekretess som skulle komma att gälla för utredningen hos domstolen. Detta har dock inte någon avgörande betydelse för mig när jag skall avgöra om det var rätt eller fel av handläggaren att till tingsrätten ge in hela barnavårdsutredningen som ett svar på begäran om upplysningar. Den frågan måste besvaras utifrån om handläggaren hade fog för att anse att uppgifterna i utredningen var relevanta i vårdnadsålet. Som framgår av det ovan anförda är ju socialnämnden enligt 6 kap. 19 § FB skyldig att på begäran lämna ut uppgifter som kan vara av betydelse för domstolens bedömning av vårdnadsfrågan.

En barnavårdsutredning skall ligga till grund för ett beslut om det är påkallat med några åtgärder från socialnämndens sida beträffande ett barn. Det är inte ovanligt att en barnavårdsutredning innehåller känsliga uppgifter om andra personer än föräldrarna. Sådana uppgifter kan vara relevanta när det gäller att bedöma ett barns behov av stöd från socialtjänsten men har inte alltid samma betydelse när det gäller att ta ställning till vem av föräldrarna som skall ha vårdnaden om barnet. Det är därför påkallat med viss försiktighet om nämnden, som svar på en begäran om yttrande eller upplysningar, ger in en barnavårdsutredning i sin helhet till domstolen. Jag vill däremot inte gå så långt att förfarandet skulle vara helt uteslutet. Som nämnden har anförat kan det i vissa fall vara ändamålsenligt att nämnden som upplysningar till en domstol ger in en utredning som nämnden

tidigare har utfört rörande barnet. Om nämnden väljer att besvara en begäran på det sättet är det angeläget att nämnden kontrollerar att utredningen inte innehåller i sammanhanget ovidkommande uppgifter, inte minst om de är känsliga för någon utomstående person.

Utan att närmare gå in på innehållet i den aktuella utredningen anser jag att det kan diskuteras om det inte där fanns vissa uppgifter som rörde närstående till parterna och som inte var relevanta för tingsrättens mål. Det är dock svårt att ha en bestämd uppfattning i den frågan. Ställningstagandet blir ytterst beroende på sådana bedömningar som JO är återhållsam med att anlägga synpunkter på och jag lämnar därför frågan.

BB har anfört att barnavårdsutredningen gavs in till tingsrätten trots att hon inte hade fått del av den när utredningen blev klar 2004. Mot bakgrund av vad nämnden har anfört föranleder hennes klagomål i den delen inte någon kommentar från min sida.

BB har även framfört synpunkter på innehållet i barnavårdsutredningen. Länsstyrelsen i Stockholms län har i ett beslut den 5 september 2006 behandlat klagomål från BB mot den utredningen. Vad som har kommit fram föranleder mig inte att för egen del vidta någon åtgärd.